

## **РЕЦЕНЗИЯ**

**за придобиване на образователна и научна степен „доктор“  
по обявена процедура по професионално направление 3.8. Икономика,  
докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на  
стопанската дейност (контрол)“ в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов**

**Рецензент:** проф. д-р Надя Енчева Костова, катедра „Счетоводна отчетност“ на ИУ – Варна

**Автор на дисертационния труд:** Тодор Георгиев Гогов

**Тема на дисертационния труд:** „Вътрешният одит при предотвратяване и разкриване на измами в организациите (по примера на публичните предприятия в Р България)“

### **I. Общо представяне на дисертационния труд**

Предмет на горепосочения дисертационен труд е приложението на отговорностите на вътрешните одитори в публичните предприятия в България за предотвратяване и разкриване на измами.

Дисертационният труд е в общ обем от 241 страници, от които 191 страници основен текст, 6 страници списък на цитирани източници и 24 страници заемат приложенията. Трудът е добре структуриран в увод, три глави изложение, заключение и 2 бр. приложения. Списъкът на цитираните източници не е номериран, но съдържа общо 91 бр., от които 61 бр. чуждестранни (част от тях преведени на български език) и 30 бр. български източници. Литературните източници са използвани и цитирани добросъвестно и коректно.

### **II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд**

Темата на дисертационния труд е актуална и значима и представлява интерес за теорията и практиката на вътрешния одит и управлението на риска в публичния сектор в България. Актуалността на темата е обусловена от деструктивното въздействие на измамите в организациите, което представлява сериозна заплаха не само за самите тях, но и за всички заинтересовани от тяхната дейност страни, както и от ролята на вътрешния одит за предотвратяване и разкриване на злоупотребите в рамките на организациите.

Ясно са формулирани предметът и обектът на дисертационния труд, подходящо е определена изследователската му теза, целта и задачите на изследването.

Обект на изследването е практиката на вътрешния одит в публичните предприятия в България във връзка с предотвратяване и разкриване на измами.

Основната теза на дисертационния труд е, че има конкретни ограничения при изпълнение на отговорностите на вътрешните одитори в българските публични предприятия, свързани с предотвратяване и

разкриване на измами, което би могло да е причина за намаляване на ефективността на вътрешния одит и съответно намирането на възможности за преодоляването им би подпомогнало ръководствата на организациите да дадат подходящ отговор на опитите за злоупотреби в тях.

Приложен е богат арсенал от *изследователски методи*: научно-теоретични и емпирични. Може да се каже, че приложените методи са подходящи спрямо обекта, предмета, поставената цел и задачите на изследването.

Докторант Тодор Гогов показва задълбочени познания относно същността на измамите, проявлението им в организациите, процедурите за оценка на риска от измами, осъществявани от вътрешния одит в публичния сектор. В дисертационния труд успешно е изследвана ролята на ръководството и на вътрешния одит в борбата с измамите. За изследване на редица проблеми, авторът е направил собствено емпирично проучване сред вътрешни одитори от публични предприятия в страната.

В общ план може да се каже, че приложеният подход на изследване е целесъобразен, имайки предвид тематиката на разработката. Дисертационният труд е разработен задълбочено и прецизно, като материята е представена достатъчно ясно с необходимата мотивираност и аргументираност.

Разработката обхваща проблематика, за която би могло да се твърди, че в голяма степен е изследвана в научната и в професионалната литература. Въпреки че докторантът се позовава на достиженията на други учени в тази сфера, в дисертационния труд проличава неговото лично отношение към поставените въпроси, което е разпознаваемо в изводите и заключенията, които прави на база анализ и оценка на резултатите от проведеното проучване и сочи, че съществува необходимост от повече емпирични проучвания в България, което се обуславя от значимостта на публичния сектор за икономиката и негативните последици от измамите. Обемът на дисертационния труд може да се определи като достатъчен спрямо спецификата и обхватността на избраната тематика. По отношение на структурата, в композиционно отношение има единен облик, със съотносими по тежест елементи, притежаващи относителна самостоятелност и завършеност с балансираност между обособените три глави.

По-лесното възприемане на материята в изследването е постигнато с използването на 35 таблици, 8 диаграми и 5 схеми, които илюстрират множество констатации, обобщения, изводи и заключения, до които е достигнал авторът.

Дисертацията е написана на ясен и достъпен език, с добро познаване на нормативната рамка, като на база направеното собствено проучване са формулирани изводи и са направени предложения за подобряване на практиката на вътрешния одит, свързана с предотвратяване и разкриване на измами в публичните предприятия в България, които могат да намерят и

реално приложение. Считам че дисертационният труд е с подходящ научен стил. Не се установиха повторения и логически противоречия.

В дисертационния труд са представени наблюдения и изводи, направени в резултат на подходяща обработка на наличната информация, в т. ч. и чрез анализ на резултатите от проведено авторско анкетно проучване. Изведени и подходящо представени са показатели, получени в резултат на подходяща статистическа обработка на наличната информация, анализ и оценка на зависимости, които биха могли да се определят като необходими и адекватни, имайки предвид естеството на изходните данни и поставените цели и задачи. Освен това считам, че приложените изчислителни процедури са коректни спрямо методологията, характерна за тяхното прилагане.

Според мен липсват факти и обстоятелства за наличие на плагиатство, за нарушена научна етика по отношение на цитирания на други автори, за използване на един и същ текст в различни разработки и за други, несъвместими с научното творчество проявление. Това е декларирано и от докторанта с представена декларация за оригиналност и достоверност.

Авторефератът систематизирано, точно и ясно отразява съдържанието на дисертационния труд, като акцентира върху значимите моменти в него. В автореферата е поместена и справка за научните приноси, както и списък на публикациите на докторанта.

### **III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд**

В изготвената от докторант Тодор Гогов справка за научните приноси на дисертационния труд са посочени общо пет приноса, обособени в две групи: приноси с научно-приложен и приноси с практико-приложен характер. Приносите съответстват на съдържанието на дисертационния труд и на постигнатите резултати от направеното изследване. По мое мнение, така формулирани, те биха могли да се приемат за постижения в научното изследване на автора. Считам, че някои от тях биха били полезни в работата на експерти в областта на управлението на риска от измами и на вътрешните одитори, особено касаещи приложението на основните отговорности на вътрешните одитори за предотвратяване и разкриване на измами в публичния сектор и предложените във връзка с това конкретни мерки.

Дисертантът има направени три самостоятелни научни статии по темата на дисертационния труд, публикувани в научни списания. Въз основа на съдържанието на публикациите може да се направи извод за концентрация на научната работа на докторанта върху изследването на проблемите на вътрешния одит и риска от измами.

### **IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд**

Като критични бележки и препоръки бих отбелязала:

1. По мое мнение, в първа глава на дисертационния труд е обърнато твърде голямо внимание на различните дефиниции на понятието „измама“, предложени в специализираната литература и в документите, издавани от международни институции, което прави теоретичната част доста описателна.

2. Използваните източници са предимно стандарти, отчети и други издания на институции. Считам, че докторантът е следвало да достъпне до повече монографии, студии, научни статии и доклади на различни автори, които да създадат възможност за по-висока дискуссионност на изложението.

3. В увода са посочени ограниченията на изследването. Считам, че сред тях е следвало да се оповести актуалната дата на последните изменения на нормативните актове и счетоводни стандарти, които са използвани в дисертационния труд.

Позволявам си изрично да посоча, че направените бележки не намаляват постиженията на докторанта.

Във връзка с дисертационния труд имам следните въпроси към Тодор Гогов:

1. Тъй като е безспорно мнението на лицата и институциите, изследващи измамите, че те са твърде разнообразни и тяхното разкриване изисква много добра подготовка и опит, счита ли докторантът, че вътрешните одитори и ръководствата на организациите в публичните предприятия у нас имат достатъчна компетентност за постигане на висока ефективност в борбата с измамите?

2. Неоспоримо е значението на вътрешния одит за предотвратяването и разкриването на измами в организациите (вкл. в дейността на публичните предприятия в България). Как докторантът вижда ролята на изкуствения интелект в процесите по управление на риска от измами?

## **V. Обобщено заключение и становище**

Рецензираният дисертационен труд има характер на завършено самостоятелно научно изследване. Изпълнени са поставената цел и задачи и е потвърдена формулираната в увода авторова теза. От съдържанието на труда проличават възможностите на дисертанта, използвайки достиженията в теорията и практиката и на база направено собствено изследване да анализира, оценява, констатира, да прави изводи и заключения и да предлага конкретни насоки за подобряване изпълнението на отговорностите на вътрешните одитори за предотвратяване и разкриване на измами и повишаване качеството на одитната дейност в публичните предприятия.

От всички участващи в процедурата за защита материали и документи може да се заключи, че Тодор Гогов притежава високи теоретични знания, умения и компетентности.

В резултат на направените оценки на научните достойнства на дисертационния труд *„Вътрешният одит при предотвратяване и*

*разкриване на измами в организациите (по примера на публичните предприятия в Р България)“ може да се твърди, че в него се съдържат резултати, представляващи научно-приложни приноси.*

*В заключение, в резултат на горепосочените оценки изразявам категорично мнение, че Научното жури може да присъди образователната и научната степен „доктор“ на Тодор Георгиев Гогов в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3.8. Икономика; научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“.*

Дата: 21.05.2025 г.

Рецензент: .....  
(проф. д-р Надя Костова)